

Məlumdur ki, son vaxtlar dünya bazarında neftin qiyməti 3-4 dəfə aşağı düşmüşdür. Bu vəziyyət neft ölkəsi olan Azərbaycanın valyuta gəlirlərinə təsirsiz ötürməmişdir. O da məlumdur ki, Prezident İlham Əliyev aprelin 9-da cari ilin birinci rübünün yekunları və qarşıda duran vəzifələrlə əlaqədar Nazirlər Kabinetinin iclasındakı nitqində iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, habelə qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi ilə bağlı müvafiq nazirliklər, icra strukturları qarşısında mühüm və təxirəsalınmaz vəzifələr qoymuşdur. Deməli, ölkəmiz təkcə neft hesabına deyil, digər təbii sərvətlər hesabına da valyuta qazanmalıdır. Belə təbii sərvətlərsə bizdə az deyil.

müəssisələrdəki avadanlıqların köhnəlməsi, ən başlıcası isə kürüverən ana balıqların kəskin şəkildə azalmasıdır. Ana balıqların azalmasının isə bir neçə səbəbi var. Başlıcası, Xəzəryanı ölkələrin bu işə son illər lazımı əhəmiyyət verməməsi, kifayət qədər balıq körpəsi yetişdirməmələridir. Sovet dövründə balıqların kürütökmə aylarında ov edilməsinə ciddi qadağa vardı. Sonralar bu işə nəzarət zəiflədi və balıq ovu edənlərin sayı qat-qat artdı. Balıqçılar müxtəlif ov alətlərindən insafsızcasına istifadə etməyə başladılar. Çindən gətirilən sintetik alətlər böyük balıqlar bir yana, yeyilməyə yararsız olan kiçik nərəcinsli və digər balıqları da öz "tor"larına salıb məhv etdi. Nəzarətçi təşkilatlar isə bu özbaşınalığa

Nərəcinsli balıq və qara kürü istehsalı gəlirli sahədir

Mütəxəssislərin rəyinə görə, Xəzərdən tutulan nərəcinsli balıqlardan alınan qara kürü ölkəmizə yaxşı valyuta gətirə bilər. Onu da xatırladaq ki, nərəcinsli balıqlar dünyada, demək olar ki, yalnız Xəzər dənizində yetişir. Xəzərin Azərbaycan akvatoriyasından tutulan bu balıqların kürüsü isə deyilənə görə, dənizin Rusiya, Qazaxıstan, Türkmənistan, İran ərazilərindən tutulan balıqların kürüsündən daha keyfiyyətlidir. Biz hələ Kür balığının və həmin balıqların kürüsünü demirik. Onu da qeyd edək ki, qara kürü qiymətli qida məhsulu olmaqla bərabər, həm də bir çox xəstəliklərin müalicəsi üçün ən yaxşı təbii məlhəmdir. Bu nemət az tapıldığı üçün heç vaxt ucuzlaşmış, əksinə, getdikcə bahalaşır. Odur ki, bu sahənin inkişafı az əhəmiyyət kəsb etmir. Hazırda nərəcinsli balıqların yetişdirilməsi ilə Azərbaycan ərazisində 4 müəssisə məşğul olur. Kür çayı sahili boyunca yerləşən bu müəssisələrin 1-i Şirvan şəhərində, 3-ü Neftçala rayonundadır. Yeri gəlmişkən bildirək ki, Neftçaladakı Xıllı Nərəbalıqartırma Zavodu 2003-cü ilin oktyabr ayından fəaliyyət göstərir.

nin tikintisi ulu öndər Heydər Əliyevin 1998-ci il 28 sentyabr tarixli sərəncamı ilə həyata keçirilmişdir. Dünya Bankının maliyyə dəstəyi ilə tikilib istifadəyə verilən zavodda müasir avadanlıqlar quraşdırılmışdır. Burada əsasən nərəcinslilərin dörd növünün - bölgə, nərə, kələmo və uzunburun balıqların artırılması ilə məşğul olurlar. Fəaliyyət göstərdiyi illər ərzində Xıllı Nərəbalıqartırma Zavodu tərəfindən 54 milyona yaxın balıq körpəsi yetişdirilmişdir. Həmin körpə balıqlar standart ölçü və kütləyə, yəni, 1 və 2 qrama çatdırıldıqdan sonra Kür çayının mənsəbinə buraxılmışdır. 2007-ci ildən balıqartırma mövsümündə yetişdirilən balıq körpələrinin bir qismi isə zavod şəraitində böyü-

dülərək daha yüksək çəkiyə (80-150 qrama) çatdırıldıqdan sonra Kürle Xəzərin qovuşduğu ərazidə suya buraxılır. Amma son illərin təcrübəsi ənənəvi normativ çəkiddən də yüksək çəkiddə körpələrin təbii ərazilərə buraxılmasının daha effektiv olduğunu göstərir.

Süni balıq yemi istehsalının artırılması, tərkibinin müxtəlif komponentlərlə zənginləşdirilməsi və yaxşılaşdırılması üçün də lazımı işlər görülür. Neftçala şəhərində salınan Sənaye məhəlləsində balıq yemi istehsal edəcək sexin açılması sözügedən məsələnin həllinə müsbət təsir göstərəcək.

Lakin digər zavodlardakı vəziyyət heç də ürəkəçən deyil. Qeyd etdiyimiz kimi, Xıllı zavodundan əlavə, Neft-

çalada Kürəğzı və Kürtəcrübə nərəbalıqartırma zavodları da fəaliyyət göstərir. Kürəğzı müəssisəsində 1988-ci ilədək hər il 11 milyon nərə cinsindən olan sürfə yetişdirilib. Bu rəqəm 5-6 il bundan əvvəl 6, sonra 4 milyona düşüb. Ötən il istehsal daha az - 1 milyon olmuşdur. Kürtəcrübə Nərəbalıqartırma Zavodunda da vəziyyət yaxşı deyil. Belə ki, burada da istehsal get-gedə azalaraq keçən il cəmi 500 min sürfəyə düşmüşdür. Şirvan şəhərində yerləşən zavodun fəaliyyəti də qənaətbəxş deyil. Artıq bir neçə ildir ki, burada nərəcinsli balıq sürfəsi yetişdirilmir.

Belə vəziyyətin səbəbi mütəxəssislərin dediyinə görə, Kür çayının tez-tez məcrasından çıxması, həmin

qarşı lazımı səviyyədə mübarizə aparmadılar.

Düzdür, son 2-3 ildə sahədə əvvəlki illərə nisbətən dönüş yaranıb. Balıqların kürütökmə aylarında ov edilməsi qadağan edilib. Qeyri-standart alətlərdən istifadə edənlər müvafiq təşkilatlar tərəfindən cəzalandırılır. Tərəfdici balıqların azalması ilə bağlı adlarını çəkdiyimiz zavodlarda da müəyyən tədbirlər görülür. Amma bunlar azdır. Nəzərə alsaq ki, balıqçılıq, o cümlədən kürü istehsalı təkcə qeyri-neft sektorunun inkişafı yox, həm də ciddi valyuta mənbəyidir, onda bu sahəyə diqqət daha çox olmalıdır.

Seyran CAVADOV,
Ağaəli MƏMMƏDOV (foto)
"Azərbaycan"